Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui 2022 m. lapkričio 4 d., Nr. 22-226VK

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

DĖL VALSTYBĖS FINANSAVIMO VIEŠOSIOS GELEŽINKELIŲ INFRASTRUKTŪROS IŠLAIKYMUI IR INFRASTRUKTŪROS MODERNIZAVIMO PROJEKTAMS UŽTIKRINIMO

Lietuvos verslo konfederacija (LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, kuri vienija didžiąją dalį Lietuvos transporto sektoriaus ir žaliavas importuojančias bei produkciją eksportuojančias įmones, atkreipia dėmesį į verslo bendruomenės lūkestį, kad valstybės finansavimo tęstinumas verslui svarbios viešosios geležinkelių infrastruktūros būtų užtikrintas. Taip pat laikomės nuomonės, kad viešosios geležinkelių infrastruktūros elektrifikavimo ir kiti tobulinimo projektai yra svarbūs siekiant didinti krovinių gabenimo geležinkeliais paslaugų patrauklumą ir žalinti transporto sektorių Lietuvoje.

Geopolitinių iššūkių kontekste susidariusi situacija (2021 m. sankcijos Baltarusijai, trąšų vežimo nutraukimas, Baltarusijos sankcijų taikymas Lietuvos geležinkelių įmonėms, vežėjams bei Rusijos invazija į Ukrainą) sąlygojo viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo AB „LTG Infra“ reikšmingai sumažėjusias pajamas. 2022 m. krovinių vežėjų srautas, lyginant su 2021 m., nukrito 41 proc. ir 2023 m. prognozuojamas net 52 proc. kritimas. Tai kelia klausimą verslui, ar AB „LTG Infra“ pavyks išlaikyti esamą infrastruktūrą, išlaikyti patrauklią geležinkelio paslaugų įrenginių kainodarą ir taip pat įgyvendinti verslui svarbius viešosios geležinkelių infrastruktūros tobulinimo projektus.

LVK nariai pastebi, kad jau šiais metais AB „LTG Infra“ susiduria su lėšų trūkumu įgyvendindama infrastruktūros gerinimo projektus, stabdo naujų rangos darbų ir medžiagų tiekimo sutarčių pasirašymą, patiria einamosios veiklos nuostolius, o kitais metais lėšų poreikis svarbiems valstybei geležinkelių infrastruktūros tobulinimo projektams (elektrifikacijos projektams, infrastruktūros veiklos užtikrinimui, pralaidumo išlaikymui ir eismo saugumo užtikrinimui) bus dar didesnis. Taip pat lėšos numatytos būtiniesiems automatizacijos ir eismo valdymo projektams (riedmenų automatinės kontrolės sistemai, rentgeno patikros postų projektams ir kt.) įgyvendinti dar labiau išaugs, o pajamos tuo pačiu metu, tikėtina, mažės.

Įvertinus pokyčius rinkoje ir geopolitinių iššūkių įtaką viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo veiklai, tikėtina, kad AB „LTG Infra“ bus priversta stabdyti verslui svarbių infrastruktūros projektų vystymą, negalės laiku vykdyti esamų sutartinių įsipareigojimų rangovams bei tiekėjams (tarp kurių – ir privataus sektoriaus atstovai), taip pat gali iškilti situacija, kuomet traukinių eismas tam tikruose ruožuose bus uždaromas dėl negalėjimo greitai ir sklandžiai prižiūrėti viešąją geležinkelių infrastruktūrą ir ją remontuoti.

Primename, kad LVK kartu su kitomis verslo organizacijomis 2022 m. sausio 26 d. taip pat kreipėsi į Seimą ir Vyriausybę raštu „Dėl susidariusios kritinės padėties Lietuvos transporto sektoriuje“ ir dėkoja, kad dauguma rašte įvardytų klausimų buvo išspręsti. Tarp šių klausimų buvo ir klausimas dėl per aukštų verslui AB „LTG Infra“ teikiamų paslaugų tarifų mažinimo įvairių geopolitinių krizių kontekste. Šįkart kreipiamės taip pat suprasdami, kad infrastruktūros valdytojui negavus tinkamo finansavimo, atsirastų paskata didinti paslaugų kainas vartotojams – t.y. verslui, o tai nebūtų teigiamai sutikta krizių blaškomo Lietuvos transporto sektoriaus.

Taip pat matome, kad Vyriausybė turi visas teisines galimybes šiais metais užtikrinti reikalingą finansavimą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV745 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1100 (toliau – Įstatymo):

a) 14 straipsnio 3 dalies 1 punktu, Finansų ministerijai suteikta teisė skolintis valstybės vardu ir apmokėti šalies geležinkelių infrastruktūros išlaikymo išlaidas, atsiradusias dėl sankcijų Baltarusijos Respublikai taikymo ir (arba) dėl Rusijos Federacijos karinės invazijos į Ukrainą nutrūkus krovinių srautui ar verslo santykiams;
b) 10 straipsnio 2 punkte, nurodyta, kad 2022 metais valstybės garantijos gali būti teikiamos „dėl paskolų, teikiamų valstybės investicijų projektams finansuoti ir (arba) naudojamų Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti. Bendra 2022 ir ankstesniais metais prisiimtų įsipareigojimų suma, įvertinus įvykdytus įsipareigojimus, vienu metu negali viršyti 145 000 tūkst. eurų“. Atitinkamai po Įstatymo pakeitimo, minėta garantijų suma buvo padidinta 50 mln. Eur, t. y. nuo 145 mln. Eur iki 195 mln. Eur;
c) 11 straipsnyje nurodyta, kad 2022 metų Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas yra (teigiamas) 1 191,620 mln. Eur. Atitinkamai po Įstatymo pakeitimo, minėtas limitas padidintas iki 1 345,320 mln. Eur, t. y. 153,7 mln. Eur.

Remiantis aukščiau nurodytais Įstatymo punktais, Susisiekimo ministerija turi galimybę prašyti Finansų ministerijos pasiskolinti valstybės vardu geležinkelių elektrifikavimo projektų bendram finansavimui ir kitai geležinkelių infrastruktūrai, kartu išlaikant patrauklią geležinkelio paslaugų įrenginių kainodarą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Seimo patvirtintos Aštuonioliktosios Vyriausybės programos 141.2 ir 141.3 punktuose yra Seimo patvirtintas Vyriausybės siekis „plės[ti] elektrifikuoto geležinkelių tinkle <…> infrastruktūrą”, „Užtikrin[ti] tolygią susisiekimo tinklo plėtrą <…>. Bendradarbiau[jant] su savivaldybėmis stiprin[ti] šalies vidaus susisiekimo sistemą – <…> modernizuo[jant] geležinkelių infrastruktūrą, didin[ant] jos patrauklumą keleiviams ir kroviniams vežti“. Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane taip pat yra nurodyta, kad strateginių geležinkelio ir kelių transporto jungčių plėtra yra strateginis susisiekimo ministro darbas, o iki 2023 m. pabaigos Vyriausybė planuoja įgyvendinti priemonę 5.7.2 „<...> padidinti elektrifikuotų Lietuvos geležinkelių tinklą nuo 7,97 iki 25 proc. viso geležinkelių tinklo. Pastaroji negali būti įgyvendinta, jeigu nebus skirtas finansavimas minėtiems elektrifikavimo projektams.

Apibendrindama, LVK akcentuoja, kad viešoji geležinkelių infrastruktūra yra svarbi didelius kiekius produkcijos importuojančioms gamybos (ir ne tik) įmonėms, ji yra svarbi ir kuo efektyvesniam prekių judėjimui. Geležinkelių krovos didinimas taip pat yra svarbi sąlyga Lietuvos transporto sektoriaus, pasižyminčio itin dideliu šiltnamio efektą sukeliančių dujų intensyvumu, žalinimui. Pagal ES žaliojo kurso gaires, net 30% emisijų taupymo tikslo tenka transporto sektoriui, o didžiąją šio efekto dalį

galima pasiekti išlaikant geležinkelių parametrus, juos modernizuojant ir plečiant, ir taip perkeliant vis daugiau krovinių vežimo nuo automobilių kelių ant geležinkelių. LVK nuomone, tinkamai nefinansavus Lietuvos viešosios geležinkelių infrastruktūros išlaikymo, pastaroji gali būti pradėta matyti kaip nepatikima. Reputacijos praradimas lemtų mažesnę geležinkelių krovą, kurią susigrąžinti ateityje būtų sudėtinga.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašome:

1. Skirti tinkamą ir viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo prašomą finansavimą valstybei ir verslui svarbiems infrastruktūros tobulinimo projektams įgyvendinti bei viešajai geležinkelių infrastruktūrai išlaikyti, siekiant užtikrinti nenutrūkstamą geležinkelių eismą ir saugų krovinių vežimą geležinkeliais.
2. Siekiant tvaraus ir ilgalaikio Vyriausybės programoje ir Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane nurodytų projektų ir priemonių įgyvendinimo, Seimo Biudžeto ir finansų ir Ekonomikos komitetus bei Susisiekimo ministeriją iš esmės nagrinėti ilgalaikio finansavimo užtikrinimo geležinkelio infrastruktūros modernizavimo projektams klausimą. LVK manymu, svarstytinas šių projektų finansavimo užtikrinimas įstatymu, remiantis finansavimo kelių priežiūrai ir plėtrai finansavimo užtikrinimo praktika.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p. vilius@lvk.lt, mob. +37060898408.

Dokumentą elektroniniu parašu
pasirašė INETA,RIZGELĖ
Data: 2022-11-03 18:49:14